

A művéség dicsérete

Tanulmányok
Flórián Mária tiszteletére

Szerkesztette:
Cseh Fruzsina – Szulovszky János

Budapest
Plusz + Könyvek
2016

Tartalom

SZULOVSKY János: <i>A művesség dicsérete</i>	7
H. CSUKÁS Györgyi: <i>Flórián Mária köszöntése</i>	9
BÁDER Miklósné: <i>Összeszővődve</i>	15

A nyersanyag és az öltözet előállítása, eszközei

VARGYAS Gábor: <i>Veregetett faháncsruha a vietnámi brúknál</i>	19
PALÁDI-KOVÁCS Attila: <i>Gereben, héhó, gracka. Rostminőségek északon</i>	29
BENDA Judit: <i>A középkori Budán szőtt posztó. „Amit németül dirdumdeynek, magyarul pedig bubonak neveznek”</i>	39
TÓTH György: <i>Egy magyar játékvarrógép és előzményei</i>	45

Közelítések a viselethez

JUHÁSZ Katalin: <i>Tiszta testre tiszta ruhát. A testi tisztálkodás és a tisztaruha-váltás néhány összefüggése</i>	53
DEÁK Éva: <i>Nemesi és katonai férfiviseletek a 17. századból</i>	63
ERDEI T. Lilla: <i>Csipkével díszített keszkenők (A 16. századtól a 18. század első feléig, a levéltári források tükrében)</i>	73
SZILÁGYI Miklós: <i>Kisújszállási viseleti emlékek</i>	79
LACKNER Mónika: <i>Népi öltözetek múzeumi megjelenítésének egy formája: a viselettermek</i>	83
GRANASZTÓI Péter: <i>„Hungaricum unicum”. Gróf Teleki Sándor és Victor Hugo cifraszűrének története</i>	89
G. SZABÓ Zoltán: <i>Hová tűnt a „Magyar viselettörténet” monográfia? Gróf Zichy István életútjának egyik legfontosabb tudománytörténeti kérdése</i>	95

A hagyományos kultúra interpretációja

BÁLIZS Beáta: <i>„Fertelmes sárga szín”. A sárga negatív megítélése a magyar kultúrában</i>	103
SZULOVSKY János: <i>Etno-art: egy fogalom genezise és lehetséges jövőbeni használata</i>	113

A kézművesség és tárgyi emlékei

SZENDE László: <i>Rómer Flóris és a magyarországi kézművesipar történetének kutatása</i>	121
KINCSES Katalin Mária: <i>A Magyarországi Céhes Adatbázis és alkalmazásának első eredményei a közép- és kora újkori történeti kutatásokban</i>	129
DOMONKOS Ottó: <i>Egy mészároslegény üzenete a 18. századból</i>	137
TUZA Csilla: <i>Pest-budai céhes élet a 18. század derekán</i>	143
P. SZALAY Emőke: <i>Váradai úrasztali boroskancsók. A református egyházművészet és a népi kerámiakutatás kapcsolata</i>	151
VIDA Gabriella: <i>Miskolci-e a miskolci fazekas céh cserépkantája? Gömöri landmajszterek a miskolci fazekas céhben</i>	159
KNÉZY Judit: <i>Újabb adatok a csurgói és nagyatádi fazekasságról (1810-1950)</i>	165
KISS Emília: <i>A pesti oldal utolsó vízimalma</i>	173
VIGA Gyula: <i>Tokaj-hegyalja mezővárosainak tárgyi ellátottságához</i>	179
CSEH Fruzsina: <i>Flórián Mária tudományos munkássága (1965-2015)</i>	187
<i>Tabula Gratulatoria</i>	195

A művéség dicsérete

SZULOVSZKY János

Rendhagyó könyvet nyújtunk át. Nem azért, mert az efféle kiadványok rendszerint kerek évfordulókhoz időzítve szoktak megjelenni, s a jelen kötet pedig nem ilyen. A bevett gyakorlattól eltérő esetekre ugyanis akad példa nemcsak külföldön, de itthon is.

Többnyire olyan kutatók előtt szoktak tanulmányaikkal tisztelegni a kollégák, akiknek nemcsak a tudományos teljesítményük, hanem a hivatali pozíciójuk is tiszteletre méltó. Flórián Mária viszont a munkahelyein nem töltött be még osztályvezetői beosztást sem. Igaz, a Néprajzi Kutatóintézetben 1992-1997 közt ő látta el a tudományos titkári teendőket, ám ez a poszt nem annyira a főnöklérsről szól, mint inkább az intézet adminisztratív munkájában való szerepvállalásról. Mária egy biztos pont volt: beosztásától függetlenül a mindenkori főnökei mindig számíthattak lelkiismeretes munkájára. Mint ahogy minden rendű és rangú kollégája és ismerőse is. Talán rajta kívül nincs még egy olyan néprajzos a szakmában, akit a kutatói beállítottságtól, képviselt irányzattól, szekértáborban elfoglalt helytől teljesen függetlenül, szinte mindenki egyöntetűen elismer és nagyra becsül. Jelzik ezt a Magyar Néprajzi Társaságban betöltött egykori választott tisztségei, de ezt tanúsítja a kötet végén a Tabula Gratulatoria hosszú névsora is.

Alapos felkészültség, széleskörű tájékozottság, precizitás, igényes megformáltság: a művéség jellemzi Flórián Mária munkáit. Amikor mások kéziratát gondozásának feladata hárult rá – s ebben bizony elég gyakran volt osztályrésze – a szerzőket is szakmai és nyelvi igényességre ösztökélte, arra, hogy a lehető legjobbat hozzák ki magukból és a feldolgozott témájukból. „Én azt tanultam a mestereimtől, hogy ha valaki meg tud valamit jól csinálni, és azt mégse jól csinálja meg, az bűn” – bő tíz esztendővel ezelőtt jegyeztem fel magamnak egy erdélyi származású, Magyarországon dolgozó kőművesnek e szavait. Ez a „művéség dicsérete”, a képességekkel, a kapott talentummal való jó sáfarkodás éthosza jellemzi Máriát, akinek – talán nem véletlen – éppen „az Mester Emberek míveinek” kutatása az egyik fő szakterülete.

Tizenhét esztendővel ezelőtt az MTA VEAB Kézművesipar-történeti Munkabizottsága tagjai – még

zömmel az „alapító atyák és anyák” – megbíztak azzal, hogy próbáljam meg tovább működtetni e szakmai közösséget, amelynek akkor, 2000 tavaszán még a megszűntetése is komolyan felmerült. E felelősséggel a vállamon bármikor bekopogtathattam hozzá tanácsért, sosem panaszkodott teendői sokaságára, mindig úgy hallgatott meg, mintha az lenne a legfontosabb dolga. Higgadt meglátásait szelíden, véleményét sosem a másokra erőltetve mondta el. Bölcsen segített felülemelkedve, tágabb perspektívában szemlélni egy-egy helyzetet. S ez nem csak az én egyedi, személyes tapasztalatom.

Azzal, amit évtizedeken át szerzőként, szerkesztőként és szakértőként a néprajztudományért és a népművészeti örökség ápolása érdekében tett, szakmai megbecsülésünket és elismerésünket vívta ki; ezen túlmenően emberi hozzáállása, mindig segítőkész magatartása, példás kollegialitása miatt ráadásul a szeretetünk is övezi. Ezen semmit nem tompított az, hogy családi okok miatt Mária immár öt-hat esztendeje a szakmai közélettől visszavonultan él.

Amikor az MTA VEAB Kézművesipar-történeti Munkabizottsága nevében elindítottam e tisztelegő kötet ügyét, azzal a nehézséggel kellett szembenéznem, hogy nincs rá mód egy olyan vaskos kiadványt finanszírozni, amelyben mindenki szerepel, aki e célra írt dolgozatával szeretné köszönteni Flórián Máriát. Ezért alapvetően a Munkabizottsághoz kötődő, illetve Mária egykori munkahelyein dolgozó kollégákra építettük e kiadványt, a leendő szerzőktől olyan téma kidolgozását kérve, amelyik kapcsolódik az ünnepelt kutatói érdeklődéséhez. Így, e kényszerű szűrő dacára is változatos, s reményeink szerint nemcsak a szerkesztők örömeire szolgáló tanulmányokat sikerült csokorba gyűjteni.

Az öltözet és nyersanyaga előállításáról, eszközzeiről szóló dolgozatoktól kezdve, a viseletre, illetve annak egyes elemeire fókuszáló elemzéseken, tudománytörténeti, illetve muzeológiai problémák felvetéséig, a hagyományos kultúra különböző területeinek interpretációin keresztül a kézművesipar-történetig s a kézművéség tárgyi emlékeiig terjed a közreadott írások színképe.

Fogadja az olvasó e könyvet olyan szeretettel, amellyennel a szerzői és közreadói készítették!